

MASSA I RÖRELSE

Eva Arnqvist, Johanna Gustafsson Fürst,
Ingela Johansson, Åsa Jungnelius, Caroline Mårtensson
och Malin Pettersson Öberg

5/12 — 28/2

Kalmar konstmuseum

MASSA I RÖRELSE
5/12 2015 — 28/2 2016
Kalmar konstmuseum

MASSA I RÖRELSE

Glas är en aldrig stillastående massa – det är massa i rörelse.

Massa i rörelse utforskar glaset som idé, historia, vara och produktion: industri och människors samspel som grund för ett samhällsbygge.

I *Massa i rörelse* har sex svenska konstnärer undersökt Glasriket med utgångspunkt i den lokala och globala samhällsförändringen. Vilken betydelse har glaset haft och hur är det att leva i Glasriket när merparten av produktionen är förflyttad utomlands? Har arbetskraftsinvandringens bidrag till glasindustrins framgång osynliggjorts? Hur hanteras och gestaltas förlusten och förändringen av arbete, identitet och gemenskap?

Utställningen på Kalmar konstmuseum är ett nedslag i en längre process med olika aktiviteter. Projektet är ett initiativ av konstnären Ingela Johansson som bjudit in konstnärerna Eva

Arnqvist, Johanna Gustafsson Fürst, Åsa Jungnelius, Caroline Mårtensson och Malin Pettersson Öberg. I dialog med platsen och de människor som varit och fortfarande är beroende av glaset som hantverk och industri behandlas och gestaltas förändringen inom den svenska glastillverkningen som ett exempel på ett samhälle i omvandling.

Under utställningens gång kommer en serie samtal äga rum med utgångspunkt i de olika arbetena. Den 18-19 februari 2016 arrangerar Kalmar konstmuseum och curator Lisa Rosendahl en internationell konferens på temat. I augusti 2016 arrangeras en andra del av konferensen i samverkan med projektet *Residence-In-Nature*.

OM VERKEN I MASSA I RÖRELSE

AV MUSEICHEF BENGT OLOF JOHANSSON

JOHANNA GUSTAFSSON FÜRST

Johanna Gustafsson Fürst har undersökt hur ekonomi och arbete fungerar och värderas i samhället generellt med glasindustrin som exempel. Hon använder metoder som närmast kan liknas vid omtalade Actors Studios, dvs. för att förstå ett ämne räcker det inte att läsa om det utan man måste också gå in i systemet, sammanhanget och rollen fullt ut. Gustafsson Fürst har följt de dagliga rutinerna på Målerås glasbruk, arbetstider och det sociala livet vid bruket. För att förstå glasindustrins belägenhet idag spelar hon in ett samtal med olika aktörer i Glasriket: en formgivare, en politiker, en kultursekreterare, en glasarbetare, en marknadsförare och två ungdomar från Nybro. Samtalet rör sig kring villkor i glasriket, arbete och konsumtion och fungerar som ett slags "pedagogisk maskin". De försöker spåna fram den perfekta produkten för att på så vis försöka fånga framtiden. I stort sett allt som sägs uttrycker något man hört så många gånger förut då Glasriket kommer på tal. I samtalet tycks de fångade i tankefigurer som ingen är beredd att se igenom och bortom.

Skådespelstransparenzen

Johanna Gustafsson Füst

Graverat spegelpodium, objekt i glasma
från Målerås glasbruk, permanent tusch.

Veckan har åtta dagar
Johanna Gustafsson Fürst
Graverade defekta askurnor av nedbrytbart glas.
Design och innovation Annette Krahner.
Löpande band-podium i trä och gummi.

Gustafsson Fürst utgår från befintligt material på bruket och skapar tre skulpturer som på olika sätt förkroppsligar de strukturer hon intresserar sig för, tankefigurer som konstnären identifierat som det ett hinder att tänka en ny framtid. *Veckan har åtta dagar* består av åtta gravsättningsurnor med konstnärens ingraverade dagboksanteckningar kring ekonomi och arbetslinjen. De är uppställda på ett slags löpande band. *Skådespelstransparensen* är ett podium av spegelglas som bär upp en klump genomskinligt glas. I podiet är konstnärens arbetstimmar ingraverade som streck. Skulpturen spelar med det föränderliga ljuset i utställningsrummet. Allt med detta objekt är transparent, flexibelt och återger fakta exakt utan att egentligen avslöja något alls. I verket *Distributionen* möts Målerås finaste glas och den småländska diabasen som är unik, och därför attraktiv på en internationell marknad. De bärs upp av ett prosaisk whiteboard-podium med några upptecknade modeller för distribution. Det hela kompletteras med ett billigt och generellt plastvinglas. Om dessa tre verk är analytiskt gåtfulla så är *Julgruppen* snarare bejakande och i sammanhanget också gåtfullt. Gustafsson Fürst menar att verket härbärger en särskild dubbelhet. Dels kan verket ses som en reflektion över estetiseringen av arbete. Antikviteter med epitetet "industri" säljer bra. Arbete blir till en idealiserad bild och det verkliga arbetet i produktionen sker på andra sidan jorden, dolt för de som köper den där industrilampan från 1930. Dels utgör det en utopisk glimt, som sparsamt kan uppenbara sig. Hon sätter detta i samband med en sorts omsorg och tid man kan ge ett nostalgiskt objekt som en glasdegel, genom att som här plan-

tera en julgrupp i den. På grund av den internaliserad arbetslinjen, och trots att effektivisering och teknologins utveckling skulle kunna ge oss mer tid, verkar en sådan omsorg paradoxalt nog nästintill som en utopi.

MALIN PETTERSSON ÖBERG

I Malin Pettersson Öbergs videoverk *Att läsa glaset* använder hon ett arkiv för glas som bildmässig fond i en enda långsam kameraförflyttning i sidled. Filmen är tagen i det arkiv Emmaboda kommun köpte in år 2009 och kring vilken The Glass Factory i Boda är uppbyggd. Kameran sveper över hyllor med glasobjekt av en rad olika formgivare som Elis Bergh, Hertha Hillfon, Erik Höglund och Monica Backström. Samtidigt återger en röst ett flertal formuleringar kring glaset som produkt, samlande, seende och arkiv. Läsningen blir till ett rörligt partitur med glasobjekt som notationer. En ljudslinga binder ihop de rytmiskt utplacerade brotten i filmen. Under en tidsrymd av femton minuter befinner vi oss i ett tillstånd av ett dubbelt flöde; det vi upplever rör sig på både ett konkret och symboliskt plan. I samma andetag som konstnären själv lånar referenser och objekt till flödet, talas det om ursprung och imitation. Samlande ställs mot termer som kontroll, segregation och homogenitet, termer som ofta används för att beskriva glasets tillverkning. Det berättas om betydelsen av spegelglas och linser för utvecklingen av självuppfattning och synliggörande bortom ögats egen förmåga, samtidigt som ögat

Att läsa glaset

Malin Pettersson Öberg

HD-video med voice over, 15 min.

genom filmens kameralins fortsätter sin rörelse genom hyllraderna. Arkivet som besvärjelse mot tidens och alla materials försvinnande.

Det är Pettersson Öbergs egen röst vi hör berätta om allt detta. Det personliga tonfallet står i kontrast mot det undflyende i den krispiga bilden. Det är informativt men inte didaktiskt och förblir en gestaltning som träffar det undermedvetna på ett känslomässigt plan. Med generositet erbjuder hon ett närmande till arkivet och specifikt glasarkivet, som ett mångbottnat rum för förståelsen av omvärlden och oss själva.

EVA ARNQVIST

Med Kosta som exempel på en avgörande samhällsförändring har Eva Arnqvist föresatt sig att visa på hur denna förändring i realiteten framstår och vad den består av. Projektets magnitud och anspråk är monumental med tanke på hur svårt det är att se sin samtid annat än som fragment i ett flöde som pågår och aldrig vill ge sig till känna för vad det är. Avgörande förändringar är oftast något man upptäcker i efterhand då möjligheterna att göra något åt det är begränsade.

På väggen flödar artiklar som skildrar förändringarna i Kosta de senaste tio åren. Media får ge röst åt den allmänna synen på det som händer på golvet nedanför. På åtta bord presenterar konstnären med en detektivs noggrannhet material från sina

undersökningar i Kosta. Materialet är ordnat och tematiserat utifrån ett antal för Kosta betydelsefulla fenomen som t.ex. arbetarrörelsen, Kosta outlet, branding och Folkets hus. Arnqvist sammanställer fotografier, delar av intervjuer hon genomfört med folk som bor och verkar i Kosta, objekt och funnet material. Delar som på olika sätt pekar på hur de tio senaste årens omvandling av idén om glasbruket som näring gått från produktion av glas till produktion av upplevelser. Denna avgörande förändring har fått konsekvenser i både den fysiska miljön och för hur en framtid kan gestaltas. Titeln *en studie i rött* kommer från den röda färgen som binder ihop materialet både historiskt och i samtiden och har stor symbolisk betydelse. Kosta var ett av de starkaste fästena för arbetarrörelsen och en stor samling röda fanor finns bevarade. Rött är idag också den färg man enats kring för att marknadsföra Småland. Sammantaget är materialet associativt och subjektivt sammansatt, och samtidigt rikt och öppet för var och en att hitta kopplingar i.

Det som hänt med Kosta händer på många platser i både Sverige och i världen. Den avgörande frågan är om det är en utveckling som är långsiktigt hållbar? Eva Arnqvists verk bidrar till en möjlighet att på allvar ställa frågan.

Positionsförflyttningar – En studie i rött
Eva Arnqvist
Installation med åtta bord med objekt,
intervjuer, text och fotografier samt
bildspel med artikelarkiv 2005-2015.

CAROLINE MÅRTENSSON

I verket *Efterklang* har Caroline Mårtensson skapat en möjlighet för oss som betraktare att komma närmre det som ligger bakom de senaste decenniernas svarta rubriker kring den miljöförstöring glasbruken orsakat. Vad betyder egentligen för mycket bly, arsenik och kadmium? Hur ska vi kunna förstå betydelsen av mätvärden? *Efterklang* antyder att vi idag får leva med konsekvenserna av problem som man antingen var omedveten om eller från företagsägarnas sida struntade i av ekonomiska skäl. Det är precis samma strukturer av förträngning och ignorans som gäller för så många andra stora och små problem idag. Hur ska vi förstå och kunna agera utifrån vårt eget bästa som biologiska och sociala varelser? Mårtensson bygger sitt arbete på noggranna studier av det man vet om förgiftningen idag och de planer på sanering som också finns till hands. Hon har besökt glasbruksområdena, pratat med de som bor och verkar i områdena och med experter. I sitt verk har hon valt att samla in växter i två exemplar från tio av de mest förgiftade glasbruken, som dessutom är tio av de mest förgiftade platserna i Sverige överhuvudtaget och, sedan lämnat in växterna för analys. Det andra exemplaret av varje växt är nedsänkta och förslutna i olika glaskärl. De uppmätta värdena av bly, arsenik och kadmium för respektive växt är därefter ingraverade på glasens utsida. Några värden är extremt höga, andra inte. Poängen är att vi kan relatera till och känna för de torkade växterna och vi kan med hjälp av knappnålar på bilderna från glasbruken se exakt var dessa växter haft sitt liv, i vilket landskap de ovetande bli-

Efterklang

Caroline Mårtensson

Betongbord, glaskaraffer med växter, väggfast
vitrin med information om de bruksområden
växterna hämtats ifrån.

vit förgiftade. I sin enkelhet och skönhet är kopplingen brutal. Konstnären gör en visuell gestaltning av något vi förvisso redan vet men kanske aldrig egentligen tagit in. Skillnaden mellan konst och en rapport från länsstyrelsen är milsvid och Caroline Mårtensson visar med sitt arbete exakt på varför bägge behövs.

INGELA JOHANSSON

Ingela Johanssons videoverk är en mikrobiografi över de glasarbetare från Sudettyskland som fick arbete i den småländska glasindustrin efter andra världskriget. Det är en berättelse uppbyggd som en diptyk, som består dels av en uppläsning utförd av två skådespelare som sitter mittemot varandra och växelvis läser, dels ett bildspel i form av två händer som bläddrar igenom ett bildmaterial som associerar till det skådespelarna läser upp. Texten och bilderna bygger på ett omfattande researcharbete konstnären gjort i form intervjuer, genom enskilda berättelser från boenden i glasbruksorter och en större mängd insamlat arkivmaterial.

I första kapitlet berättas om sudettyskarnas resa och förflyttning från Tjeckoslovakien till Sverige och om hur arbetare hamnade i svenska glasbruksorter i andra världskrigets efterdyningar. I narrativet framgår hur och varför arbetskraft hämtades och vilken betydelse det haft på ett individuellt, men också på ett industriellt plan. Hur staten, arbetsmarknadsstyrelsen och arbetarrörelsen organiserade arbetskraften. I det andra kapitlet

utgår Ingela Johansson från den lokala kontexten kring några svenska glasbruk och tittar på hur glaset influerades av traditioner från Sudettyskland, närmare bestämt från Norra Böhmen. Här berättas det om vad som hände med ett av världens sista glasriken, Böhmen, under och efter den tyska ockupationen och under kommunismen. Det ges en bild av hur den svenska glasindustrin sedan århundraden präglats av ett tillstånd av normalitet kring folkförflyttning och glasarbetares vandringar från centrala Europa till Norden, och hur just de utsatta sudettyskarna upplevdes som arbetare.

I verket skapas också på ett annat plan ett narrativ om den globala kulturindustrins effekter på den lokala tillverkningen. Hur influenser från det Österrikiska hegemoniska kulturcentret, som växte fram i Wien i slutet på 1800-talet och i början på 1900-talet, spred sig till tjeckiska provinser, Böhmen, och till den svenska glasindustrin. Den essäistiska berättelsen rör sig flyktigt mellan dessa olika platser, historier och tillstånd, mellan det individuella planet och frågor som väcks om nationell representation och identitet, men också om hur glasarbetares levnadsöden präglades av krig och olika politiska system.

Utifrån sin egen historia och uppväxt i glasbrukssamhället Boda nystar Ingela Johansson på ett självklart folkbildande sätt upp en berättelse som med stor aktualitet belyser hur migration och kunskapsöverföring hänger ihop och hur enskilda människors liv påverkas av övergripande politiska förändringar.

I ljuset och skuggan av ornamenten

Ingela Johansson

Videoverk i två kapitel samt väggtapet inspirerad
av ett glasmönster av arkitekten Josef Hoffman.

Kap 1: 35 min. Kap 2: 35min.

Titta en vara som kan tala!

Åsa Jungnelius

Installation i form av en diorama med ett tjugotal objekt samt texter som beskriver föremålets ursprung och historia.

ÅSA JUNGNELIUS

Åsa Jungnelius är den av konstnärerna i utställningen som står närmast den faktiska produktionen, både av glasobjekt och den samtida bilden av Glasriket. Sen slutet av tvåtusentalet var hon kopplad till Kosta Boda och slog igenom stort med Läppstiftet, ett objekt som fortfarande är i produktion men som idag tillverkas i Slovenien. För tre år sedan avslutades det fasta samarbetet som huskonstnär på glasbruket och ateljén flyttades till hemmet i Månsamåla där hon idag har en egen glasugn i ateljén. Inför utmaningen att delta i *Massa i rörelse* valde hon att arbeta med bilden av henne själv som den "unga" formgivaren som skulle bära framtidens glastillverkning med ett smart, formsäkert språk med ett feministiskt budskap. I det diorama hon byggt upp återges hennes professionella historia de senaste tio åren genom relationer till viktiga personer och händelser. Läppstiftets olika varianter under de tio år det funnits som objekt, utgör en tidsaxel kring vilket berättelsen ordnas. Först som skulptur gjord för hand år 2005 och som då utgjorde en del av ett konstnärligt arbete på konstscenen och sedan i kommersiell produktion där 176 000 objekt vid det här laget har nått marknaden. Tiden som huskonstnär på Kosta Boda genererade ett flertal olika föremål för hemmens interiör, men parallellt gjorde hon också utställningar på konstscenen. Hon har medvetet rört sig mellan de olika materiella och sociala sfärerna. Jungnelius har alltid sett den kommersiella produktionen som ett intressant sätt att kunna kommunicera med människor i deras hem. I detta verk lyckas hon återigen hitta

en väg att agera som både gestaltande subjekt och samtidigt ställa sig kritisk till glasindustrins krav på att skapa mytiska formgivare med hjältestatus för att sälja produkterna. Genom sitt metaverk osäkrar Åsa Jungnelius givna positioner genom att var både innanför och utanför fenomenet som betraktas. Vi tittar in i en rosa dröm av hårda fakta kring en konstnärs kamp för rätten att tänka och agera fritt i en globaliserad ekonomi.

TACK TILL

KULTURRÅDET

REGIONFÖRBUNDET
I KALMAR LÄN

KONSTNÄRSNÄMNDEN

KÄLLEMO

NYBRO KOMMUN

**Emmaboda
kommun**

Du behöver inte förstå.

Om du blev berörd av det du såg —

Ta med dina vänner på en guidad visning
valfri söndag 13.00.

Om du uppskattade det du såg —

Köp ett årskort för 200 kr så blir du
samtidigt medlem i Kalmar konstförening
och får förhandsinformation om museets
utställningar och arrangemang.

Om du gillade det du såg —

Bli medlem i vår Facebook-grupp för att se
det som vi bara publicerar där.

Om du älskade det du såg —

Bli ständig medlem i Kalmar konstförening.

Om du vill veta mer —

Fråga oss eller gå in på
www.kalmarkonstmuseum.se

Kalmar konstmuseum